

**Національний університет
«Чернігівський колегіум»
імені Т.Г.Шевченка**

СИЛАБУС

Навчальної дисципліни

**Шкільний курс правознавства і
методика його викладання**

**Навчально-науковий
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН імені
О.М. Лазаревського**

Кафедра
педагогіки і методики
викладання історії
та суспільних дисциплін

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність

Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної програми
Дні занять
Мова викладання

бакалавр
01 Освіта/Педагогіка
014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
3
3 рік, II семестр
Вибіркові навчальні дисципліни
згідно з розкладом
українська

Викладач

старший викладач
Донець Тетяна Павлівна
E-mail: tanya10Donets@ukr.net

Контакти

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Шкільний курс правознавства і методика його викладання» спрямована на опанування завдань, структури, змісту і специфічних особливостей курсу МВП, застосування різних форм організації навчальної діяльності, планування і методичного забезпечення різних форм навчальних занять з предмету, специфіку розвитку навчальних компетентностей учнів та засвоєння ними основних правознавчих понять.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методика викладання правознавства у загальноосвітніх навчальних закладах.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Теоретико-методологічні основи методики викладання правознавства.
2. Методи і технології викладання правознавства у загальноосвітніх навчальних закладах.
3. Урок правознавства в сучасній школі. Позаурочні форми організації навчання учнів правознавству.

Метою викладання навчальної дисципліни «Шкільний курс правознавства» є

- сприяння поглибленню знань майбутніх вчителів з теоретичних основ методики викладання правознавства;
- ознайомлення студентів з ефективними формами організації навчального процесу з основ правознавства, методами і прийомами навчання школярів правознавства на сучасному етапі розвитку школи;
- формування практичних умінь і навичок, необхідних для забезпечення ефективного навчання основам правознавства.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин/ 3 кредити ECTS.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПШ	Компетен тності
ЗК 01	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 04	
ЗК 08	
ФК 01	Здатність виявляти ініціативу, підприємливість, генерувати нові ідеї, визначати та розв'язувати проблеми. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
ФК 07	Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків. Здатність до забезпечення охорони життя й здоров'я учнів (в тому числі з особливими потребами).

ФК 08	Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, оброблення, аналізу та синтезу інформації з різних джерел. Здатність обґрунтовано визначати роль України
ФК 10	
ФК 11	

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль I				
1.	Предмет та завдання курсу «Методика викладання правознавства у середній школі».	2	-	2
2.	Сучасна система шкільної правової освіти в Україні.	2	2	4
3.	Шкільна програма з дисципліни «Основи правознавства»	-	2	6
Модуль II				
4.	Основні засоби навчання основам правознавства	-	2	8
5.	Форми та методи навчання учнів основам правознавства	4	4	8
6.	Педагогічна діагностика знань та умінь учнів на уроках правознавства.	2	2	10
Модуль III				
7.	Урок правознавства у сучасній школі та методика його проведення.	2	4	10
8.	Позаурочні форми організації навчання учнів правознавства	2	2	4
9.	Правове виховання учнів у процесі навчання	-	2	4
Усього		14	20	56

Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Структура шкільної правової освіти</p> <p>1. Поняття правової освіти, її значення і загальна характеристика.</p> <p>2. Загальна характеристика структури правової освіти в загальноосвітніх навчальних закладах.</p> <p>3. Побудова, освітньо-виховні завдання та особливості шкільного курсу основ правознавства:</p> <ul style="list-style-type: none"> - структура курсу; - сучасні вимоги до викладання курсу основ правознавства у школі; - основні компетентності учнів, які формуються на уроках правознавства. 	2
2	<p>Шкільна програма з дисципліни «Основи правознавства»</p> <p>1. Пояснювальна записка програми шкільного курсу «Основи правознавства», її зміст та призначення.</p> <p>2. Структура програми шкільного курсу «Основи правознавства».</p> <p>3. Календарно-тематичне планування шкільного курсу «Основи правознавства».</p>	2
3	<p>Основні засоби навчання шкільної правознавчої освіти</p> <p>1. Зміст, структура, принципи побудови різних варіантів підручників з правознавства. Методичні вимоги до підручника правознавства.</p> <p>2. Характеристика навчально-методичної літератури з основ правознавства.</p> <p>3. Наочність на уроках правознавства: характеристика, правила застосування та виготовлення в процесі навчання.</p> <p>4. Технічні засоби навчання на уроках правознавства: класифікація, принципи та прийоми використання.</p>	2
4	<p>Форми та методи навчання у шкільному курсі правознавства</p> <p>1. Форми навчання правознавству у школі. Фронтальна, групова та індивідуальна робота на уроці правознавства.</p> <p>2. Класифікація методів навчання правознавству. Усний виклад навчального матеріалу на уроках з основ правознавства.</p> <p>3. Класифікація юридичних термінів і понять. Методика формування правових понять на уроках правознавства.</p> <p>4. Методика використання нормативно-правових актів на</p>	2

	уроках з основ правознавства.	
5	<p>Методи активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках «Основ правознавства»</p> <p>1. Рівні пізнавальної активності учнів на уроках з основ правознавства. Значення інтерактивних методів навчання на уроках правознавства.</p> <p>2. Методи і прийоми активізації навчальної діяльності учнів на уроках з основ правознавства (евристична бесіда, брейнстормінг, дискусія, дидактичні та рольові ігри, метод проєктів, аналіз проблем, міжпредметні зв'язки).</p> <p>3. Використання мережі Інтернет у навчанні основам правознавства.</p> <p>4. Значення самостійної роботи учнів у навчальному процесі. Методи формування навичок самостійної діяльності учнів на уроках з основ правознавства.</p>	2
6	<p>Педагогічна діагностика знань та умінь учнів на уроках правознавства</p> <p>1. Завдання й функції перевірки навчальних досягнень учнів. Основні види й форми контролю на уроках з основ правознавства.</p> <p>2. Критерії оцінювання освітніх досягнень учнів під час вивчення основ правознавства.</p> <p>3. Організація й методичні прийоми перевірки результатів навчальної діяльності учнів на уроках з основ правознавства.</p> <p>4. Типові помилки у процесі перевірки знань і умінь учнів.</p>	2
7	<p>Сучасний урок правознавства</p> <p>1. Сучасний урок правознавства як навчальне заняття: типологія, структура, вимоги до проведення.</p> <p>2. Підготовка вчителя до уроку правознавства. Визначення мети і завдань уроку правознавства (очікуваних результатів уроку).</p> <p>3. Етапи проведення вчителем уроку правознавства. Конспект (план) уроку основ правознавства.</p>	2
8	<p>Урок-практичне заняття у шкільному курсі основ правознавства</p> <p>1. Суть поняття «практичне заняття з правознавства», роль і значення практичних занять у формуванні правових компетентностей учнів.</p> <p>2. Класифікація практичних занять, їх типи та види.</p> <p>3. Структура уроку-практичного заняття з правознавства. План-конспект практичного заняття з основ правознавства.</p> <p>4. Особливості методики проведення юридичних практикумів у шкільному курсі основ правознавства.</p>	2

9	Позакласні та позашкільні форми навчання правознавства 1. Поняття позаурочної, позакласної та позашкільної роботи. Завдання і зміст позакласної роботи з правознавства. 2. Основні форми позакласної роботи з основ правознавства. 3. Позашкільні форми вивчення правознавства. Роль учителя правознавства в структурі позашкільного вивчення предмета.	2
10	Правове виховання школярів 1. Поняття, зміст та завдання правового виховання учнів на уроках основ правознавства. 2. Формування правової культури учнів. Виховання активної правової життєвої позиції школярів. 3. Умови ефективності правового виховання школярів. Основні напрямки оптимізації правового виховання в сучасній Україні. 4. Методика організації та проведення виховних заходів у школі та у процесі позашкільної виховної роботи.	2

Рекомендовані джерела інформації

Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти «Основи правознавства» 9 клас. Наказ МОНУ від 03 серпня 2022 року № 698

1. Про освіту : Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38–39. Ст. 380.
2. Про повну загальну середню освіту : Закон України № 764-IX від 01.08.2020 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 31. Ст. 226.
3. Про вищу освіту : Закон України № 1556-VII від 01.07.2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004.
4. Державний стандарт повної загальної середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020. URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/.
5. Державна національна програма «Освіта»: Україна ХХІ століття. Київ : Райдуга, 1994. 61 с.
6. Національна програма правової освіти населення. Затверджена Указом Президента України від 18.10.2001 р. № 992/2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/992/2001>.
7. Про неухильне дотримання принципів гарантування свободи педагогічної діяльності вчителя. Лист Міністерства освіти та науки №1/9-630 від 05.12.2014 р. URL : <http://zakon.pedrada.com.ua/regulations/1521/8456/8458/468871/>.
8. Конвенція про права дитини. *Інформаційний збірник Міністерства освіти України*. 1995. № 9.
9. Андрусишин Б. І., Гуз А. М. Методика викладання шкільного курсу «Основи правознавства». Київ : Знання, 2008. 301 с.
10. Гетьман А. П., Герасіна Л. М., Данильян О. Г. та ін. Правове виховання в сучасній Україні : монографія / За ред. В. Л. Тація. Харків : Право, 2010. 368 с.
11. Головка Н. І. Методика викладання правознавства : навч. посібник. Київ : Персонал, 2017. 202 с.

12. Голосніченко І. Правосвідомість і правова культура у розбудові Української держави. Право України. 2005. № 4. С. 15–23.
13. Дрожжина С. В. Основи правознавства. Наочний довідник. Київ-Харків : Веста. 120 с.
14. Євтушенко Р. І., Галєгова О. В. Книга вчителя історії, етики, основ правознавства : довід.-метод. видання. Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. 224 с.
15. Кашкар'юв Г. В. Методика викладання правознавства в школі в опорних схемах і таблицях. Харків : Основа, 2011. 64 с.
16. Караваєва О. Я. Організація позаурочної роботи з правознавства в школі. Навчально-методичний посібник. Харків : Основа, 2008. 143 [1] с. (Б-ка журналу «Історія та правознавство». Вип. 10 (58)).
17. Коляда І. А., Булда А. А. Основи правознавства : 9 клас : метод. посіб. для вчителів. Київ : А.С.К., 2011. 240 с.
18. Концепція правової освіти у загальноосвітній 12-річній школі // Книга вчителя історії, етики, основ правознавства. Харків, 2006. С. 113–116.
19. Лякішева А. В., Грицюк Л. К. Методика викладання навчальних дисциплін соціально-педагогічного напрямку студентам ВНЗ : навч.-метод. посіб. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 504 с.
20. Мокрогуз О. П., Єрмоленко А. О., Кагітіна Н. А. Тиждень історії та правознавства в школі. Харків : Ранок, 2008. 160 с.
21. Навчальна програма з основ правознавства для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>.
21. Наровлянський О.Д. Дидактичні матеріали з основ правознавства : навч. посібник. Київ : Юрінком Інтер. 1999.
22. Нестерук Н. Р. Використання таблиць на уроках правознавства : навч.-метод. посібник. Сокаль, 2013. 27 с.
23. Нетрадиційні уроки з основ правознавства / Укл. Н. В. Томашевська. Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2008. 224 с.
24. Нікітіна І. П., Галєгова І. П., Нікітін Ю. О. Настільна книга молодого вчителя історії та правознавства. Харків : Ранок, 2010. 256 с.
25. Певцова Е. А. Теория и методика обучения праву : учебник для студ. высш. учеб. завед. Москва : ВЛАДОС, 2003. 400 с.
26. Підготовка вчителя до сучасного уроку історії та правознавства // Історичні студії. URL : www.metamorfozy.in.ua.
27. Поняття, ознаки і функції правового виховання // Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків : Консум, 2001. С. 479–487.
28. Правова енциклопедія школяра / В. В. Головченко, В. С. Ковальський (кер. авт. кол.), Л. О. Лоха. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 440 с.
29. Правова освіта в навчальних закладах : метод. рекомендації. Краматорськ, 2017. 20 с.
30. Правове виховання і правова освіта в 1–8 класах // Конституція України і Основи правознавства в школі : книга для вчителя / І. Б. Усенко, С. В. Бобровник, В. І. Ваксман та ін. Київ : Укр. центр правничих студій, 1999. С. 202–205.

31. Практичний довідник учителя правознавства. *Історія і суспільствознавство в школах України*. 2018. № 1.
32. Ремех Т. О. Методика навчання учнів 9-го класу основ правознавства : метод. посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2018. 96 с.
33. Ремех Т. О. Практичні заняття з правознавства: методичний аспект. *Український педагогічний журнал*. 2016. № 4. С. 43–51.
34. Рябовол Л. Контроль навчальних досягнень учнів з правознавства : поняття, принципи, функції, мета, суб'єкти, об'єкти, критерії оцінювання. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2014. № 9 (Ч. 2). С. 61–68.
35. Рябовол Л.Т. Наочні методи навчання правознавства. Науковий огляд: міжнародний науковий журнал. 2014. № 1 (Т. 2). С. 111–117.
36. Рябовол Л.Т. Особливості уроку як форми організації компетентнісного навчання правознавства. URL : www.kspu.kr.ua/ua/ntmd/konferensiy/2-mizhnarodna-internet-konferentsiya-2014/section-4-5-6/.
37. Рябовол Л. Т. Система навчання правознавства учнів основної і старшої школи: монографія. Кіровоград: Полімед-Сервіс, 2015. 360 с.
38. Святокум О. Є. Основи правознавства. 9 клас : міні-конспекти уроків до підручника О. Є Святокум, І. О. Святокума. Харків : Ранок, 2017. 40 с. + календ. план (8 с.).
39. Тандура А. І. Інтерактивні технології на уроках правознавства. Харків : Основа, 2005. 96 с.
40. Труфанова О. Організація групової роботи на уроках правознавства. *Історія України*. 2003. № 5. С. 22–23.
41. Урбанська О.М. Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках правознавства. *Таврійський вісник освіти*. 2014. № 3 (47). С. 233–242.
42. Усенко І. Б., Бобровник С. В., Ваксман В. І. та ін. Конституція України і Основи правознавства в школі : книга для вчителя. Київ : Укр. центр правничих студій, 1999. 355 с.
43. Хрестоматія з правознавства : навч. посібник / Укл. Л. О. Лоха, О. Д. Наровлянський. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 736 с.
44. Чужикова В. Г. Методика викладання права : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2009. 425 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. www.zakon2.rada.gov.ua (Законодавство України).
2. <https://www.kmu.gov.ua> (Нормативна база Кабінету міністрів України).
3. <https://mon.gov.ua> (Нормативно-правова база освіти).
4. <http://pidruchniki.ws> (Підручники з основ правознавства)
5. www.nbu.gov.ua (Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського).
6. www.his.1september.ru/urok (Методичні розробки та рекомендації з викладання суспільних дисциплін).
7. www.britannica.com (Он-лайн енциклопедія «Британіка»).
8. www.uk.wikipedia.org (Україномовна версія он-лайн енциклопедія «Вікіпедія»).
9. <https://wiki.cuspu.edu.ua> (Навчальний курс «Методика навчання правознавства»).

Політика дисципліни та оцінювання

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями з правознавства та супутних правових галузей;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконати проєктне завдання, підготовка якого є обов'язковою умовою допуску до заліку;
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 60 балів.

Політика щодо дедайннів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати упродовж семестру до дати заліку у визначені дні і години.

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці проєктної заявки забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на лекційному занятті	7	5	до 35
Робота на практичному занятті	10	5	до 50
Самостійна робота та творча робота		10, 15	до 25
Усього:			до 100

